

دانشگاه الزهرا

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته توسعه اقتصادی و برنامه ریزی

موضوع:

بررسی اثر کسر بودجه بر تورم در ایران (۱۳۵۰-۷۴)

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر زهرا افشاری

نگارش: رکسانا ایروانی مقدم

خرداد ماه ۱۳۷۶

چکیده:

یکی از مشکلاتی که در سالهای اخیر اقتصاد ایران با آن مواجه بوده است یا رشد روز افزون قیمتهاست .

دلایل متعددی برای بوجود آوردن تورم موجود می باشد که در میان آنها افزایش عرضه پول یکی از عواملی است که طرفداران مکتب پولی عنوان نموده اند.

در این تحقیق سعی شده است که اثر افزایش عرضه پول و بطور مختصرتر، اثر افزایش نقدینگی بر تورم مورد بررسی قرار گیرد .

دوره مورد بررسی طی سالهای ۱۳۵۰ لغایت ۱۳۷۴ می باشد.

بدین ترتیب هم دوره پس از انقلاب و هم پس از پیروزی انقلاب مورد بررسی قرار میگیرند

پس از بررسی نظری مسئله اقدام به برآورد مدلی برای اقتصاد ایران شده است .مدل فوق شامل

معادله تقاضای واقعی پول ،مخارج واقعی دولت ،درآمدهای دولت ،پایه پولی و تورم انتظاری است .این

مدل برای بسیاری از دیگر از کشورهای در حال توسعه نظیر کلمبیا برزیل ..... توسط آق اولی و خان "نیز برآورده گردیده است که نتایج آنها نیز با نتیجه بدست آمده در مورد ایران هما هنگی دارد

روند مدل فوق بدین ترتیب است که افزایش کسری بودجه دولت (افزایش مخارج دولت یا کاهش درآمدهای دولت و یا هردو) موجب بالارفتن میزان استقراض از بانک مرکزی شده و این امر پایه پولی را بعنوان یکی از اجزا نقدینگی افزایش سطح عمومی قیمتها گردیده و بدنبال آن انتظارات تورمی نیز افزایش می یابد و به این ترتیب ما رپیچ و برآزش شده اقدام به شبیه سازی شده است که نتیجه عبارت از این بوده است که ۹۹٪ تغییرات متغیر برآزش شده به متغیر واقعی وابسته است .

در پایان نتیجه کلی حاصل از این تحقیق این است که یکی از راههای مهار تورم در ایران از جنبه مسائل مالی دولت (کاهش کسری بودجه) و از جنبه مسائل پولی (جلوگیری از افزایش رو به عرضه پول و کنترل حجم نقدینگی) می باشد که باید در سرلوحه تصمیم گیریهای اقتصادی قرار گیرد.

فهرست مطالب

فصل اول: مبنای تئوریک رابطه تورم و نقدینگی

چکیده (فارسی - لاتین)

مقدمه

۱-۱- تورم و تعاریف آن

۱-۲- دیدگاههای نظری مختل فدر مورد علل تورم

۱-۲-۱- تورم ناشی از فشار هزینه

۱-۲-۲- تورم ناشی از فشار تقاضا

۱-۲-۳- نظریه ساختاری تورم

۱-۲-۴- انتظارات تورمی

- ۱-۳- نظریه مکتب پولی
- ۱-۳-۱- معادله مبادله فیشر
- ۱-۳-۲- معادله کمبریج
- ۱-۳-۳- تئوری در آمد اسمی فرید من
- ۱-۳-۴- نظریه در آمدی فون ویزر
- ۱-۳-۵- نظریه و مدل رشد و تورم ماندل
- ۱-۴- مکتب کینزی
- ۱-۴-۱- پیش بینی
- ۱-۴-۲- رابطه میان پیش بینی و پول
- ۱-۴-۳- نرخ بهره پول
- ۱-۴-۴- پول و تولید
- ۱-۵- پول گرایان جدید
- ۱-۶- نظریه تورمی

فصل دوم: بررسی نقدینگی و تورم در ایران طی سالهای اخیر

مقدمه

- ۲-۱- نرخ رشد نقدینگی و تورم
- ۲-۲- اجزا نقدینگی
- ۲-۳- پایه پولی, اجزا آن و تورم
- ۲-۳-۱- منابع پایه پولی
- ۲-۳-۱-۱- خالص دارائیهای خارجی بانک مرکزی
- ۲-۳-۱-۲- خالص مطالبات بانک مرکز یاز بخش دولتی

۳-۱-۲-۳- مطالبات بانک مرکزی از بانکها و بخش خصوصی

۴-۱-۳-۲- حساب سرمایه و سایر بدهیها

۲-۳-۲- مصارف پایه پولی

۱-۲-۳-۲- اسکناس و مسکوک در جریان

۲-۳-۲- سپرده بانکها نزد بانک مرکزی

۴-۲- ضریب تکاثری نقدینگی

۱-۴-۲- بررسی متغیرهای دخیل در محاسبه ضریب تکاثری نقدینگی به روش دوم

۵-۲- رابطه نقدینگی و کسری بودجه دولت

۱-۵-۲- منابع تامین کسری

۲-۵-۲- کسری بودجه و روند آن

۱-۲-۵-۲- درآمدهای دولت

۲-۵-۲- مخارج دولت

۶-۲- سیاست تامین مالی از راه کسر بودجه

فصل سوم: پیشینه تحقیق

فصل چهارم: زیر بنای نظری مدل

مقدمه

۱-۴- معرفی مدل

۲-۴- معرفی متغیرها

۳-۴- توضیح مختصری در مورد روش برآورد معاملات

۴-۴- ارائه، تخمین و تفسیر نتایج مدل

۱-۴-۴- بررسی نتایج

۴-۴-۲-معاملات اولیه مدل

۴-۴-۳-معادلات تعدیل جزئی

۴-۵-شبه سازی

۴-۶-نتایج تحقیق